

ЖИВІІА СИРЪ КНИГЪ

ВѢТХАГО ІНОВАГО ЗАВѢ
ТА, ПОМАЗЫКЪ СЛОВЕНСКЪ.

Шеврѣнска, вѣбѣллинскіи ѣзыкъ,
седми десатъ двѣма, бѣгомъ
дрыми преводники • преже воплоще
ніа гѣба испса нашого іс хѣ, т н
лѣта, нажелаемое повелѣніе пѣоло
мѣа филадельфа црѣ егѣпетска •
преведѣнаго зводѣ сътщаніемъ,
иприльжаніемъ ѣлико мѣчно,
помощію бжїею послѣдоваса, іи
справиса • влѣто, повоплощеніи
гѣ бга испса нашого іс хѣ •

✻   ✻   ✻   ✻
✻   ✻   ✻   ✻
✻   ✻   ✻   ✻
✻   ✻   ✻   ✻

КНИГА ПРОРОКА ВЯРУХА

Львѣк 2004 р.б.

ББК 86.37
Б 59

Українське Біблійне Товариство
03190, м. Київ — 190, вул. Баумана 18

Благодійний Фонд „КНИГЧ”
79000, м. Львів, пл. Св. Юра, 5
тел.: (0322) 72-80-12

Віддруковано з готових діапозитивів
ТзОВ „Мастіг”
79039, м. Львів, вул. Луцького, 28
тел./факс: (0322) 233-62-74

КНИГА ГОЛОСІННЯ ЄРЕМІЇ, ВАРУХА ТА ЕЗЕКІЇЛА

Зі серії **Острозька Біблія**, яку опрацював та приготував до друку ермнх. архимандрит др. Рафаїл (Роман Турконяк)

В цьому томі подано Книги Голосіння Єремії, Прорка Варуха та Пророка Езекиїла, тридцятьпершу, тридцятьдругу та тридцятьтретю Книги Старого Завіту. Це перевидання Тексту трьох Книг **Острозької Біблії** з 1581 р.б. Текст друковано такими самими черенками, що й оригінальний текст, тільки додано пробіли між словами та критичний апарат, в якому вказано старогрецькі чи єврейські тексти, вживані при перекладі Біблії. Паралельно подано також український переклад.

ISBN 966-7136-55-8

© ермнх. Рафаїл (Роман Турконяк)

ВСТУП

В першу чергу бажаю подякувати всім, що мені в будь якій мірі допомогли, щоби цю працю видати, і щоби вона побачила денне світло.

Особливу подяку складаю Слuzі Божому Патріярхові Йосифові Сліпому за його довіря до мене, бо з його бажання і на його доручення я за це діло взявся 1975 р.б.. Бажанням Слуги Божого Патріярха Йосифа було, щоби наша Церква мала повний український переклад Святого Письма з церковнослов'янської мови. Спершу до цього використовувалося текст Синодального видання Св. Письма, а опісля, коли придбано з Оксфорду текст Острозької Біблії на фотографічній плівці, рішено виконати повний переклад з Острозького тексту.

Оскільки при порівнанні тексту Острозької Біблії з текстом грецької Септуагінти виявилось, що є не малі розбіжності, вважалося за доцільне провести порівнання обох текстів, і відтак подати читачеві текст Острозької Біблії з замітками та з українським перекладом.

Працю значно улегшило факсимільне видання Острозької Біблії, яке появилось з нагоди Ювілею Тисячоліття Християнства України заходами Братства св. Апостола Андрея в Канаді, а відтак доступ до оригінального видання Острозької Біблії в Центральному Архіві міста Львова.

Бажаю тут також подякувати бувшому Директорові Центрального Архіву бл. п. Мацюку Оресту Ярославовичу, теперішньому директорові Центрального Архіву Пельц Діані Іванівній та бібліотекарям за можливість безперешкодно працювати в Архіві над остаточною коректурою церковнослов'янського тексту.

Читачеві даємо оригінальний текст Острозької Біблії і його український переклад в надії, що він хоч в дечому спричиниться до духовної обнови на Землях України і на поселеннях.

єрмнх. Рафаїл

Принципи праці та Джерела

Основний принцип - це якнайвірніше передати оригінальний церковнослов'янський текст Острозької Біблії.

Для цього відтворено букви і шрифт Острозької Біблії з деякими відмінностями. Для кожної букви відтворено ту, яка найбільше вживана в тексті, коли буква має більше ніж одну форму. Всі скорочення тексту і підношення буков понад текст збережено такими, якими вони є в оригіналі. Церковнослов'янський текст передано докладно, без вийнятків, але слова поділено за сучасними правилами. Між окремими словами дано пробіл і коли частину слова переноситься до наступного рядка подано риску за сучасними правилами правопису. В оригіналі слова дуже часто не відділені пробілом, або пробіл дано посеред слова і вкінці рядка частини слова перенесені до наступного рядка без відмічення.

Поділи на глави передано за оригінальним текстом Острозької Біблії також у випадках коли він відмінний від того, що є в грецьких виданнях. Поділу на стишки в тексті не подано, бо такого поділу немає в оригіналі, однак в українському перекладі такий поділ дано, щоб улегшити читачеві знайти відповідне місце в інших бібліях. Оскільки є різні поділи на глави і стишки, тут вживано поділ критичного видання.

Відмінності між церковнослов'янським текстом і критичним грецьким виданням Книги Варуха *Septuaginta, Vetus Testamentum Graecum, Auctoritate Academiae Scientiarum Göttingensis editum, XV Ieremias, Baruch, Threni, Epistula Ieremiae, edidit Joseph Ziegler, 2., durchgesehene Auflage, Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1976*, зазначено в тексті круглими () та квадратними [] дужками.

Круглі () дужки вказують на те, що в ньому поміщений текст *не має* відповідника в критичному грецькому тексті. Якщо в круглих дужках поміщено риску (-), це означає, що в церковнослов'янському тексті бракує текст, який знаходиться в критичному грецькому тексті. Коли після круглих дужок подано число, напр. ()⁵ (-)⁸ відмінності критичного грецького тексту подано у відсилці під тим числом в кінці тієї ж сторінки. При складанні тексту вжито всіх заходів, щоб відсилки ніколи не переносилися до наступної сторінки, бо вважалося, що це значно ускладнювало б читачеві пошук за відповідною відсилкою.

Квадратні [] дужки вказують на те, що є *відповідник* в грецькому критичному тексті. Оскільки після квадратних дужок слідує число, напр. []⁵ у відповідній відсилці можна знайти перелік грецьких текстів, які мають текст тотожний з церковнослов'янським. Якщо в квадратних дужках поміщено риску [-], це вказує, що є грецькі тексти, в яких також не поміщено той же текст, якого немає в церковнослов'янському тексті. Коли читач піде до відповідної відсилки знайде подано грецький текст, якого немає в церковнослов'янському, і також перелік грецьких джерел, в яких немає того ж тексту.

Основним джерелом для цієї порівняльної праці це вище цитоване видання критичного грецького тексту видане в місті Göttingen. Всі відсилки до джерел взято

з цього тексту і також збережено форму та порядок відсилків, щоби зацікавлений читач міг легко знайти відповідне місце і перелік джерел у виданні, з якого вони запозичені. Тут подано лише відсилки до джерел, перелік джерел та пояснення скорочень, які були потрібні для цієї праці, а повний перелік всіх джерел, відсилок та скорочень для септуагінти слід шукати в повище цитованому критичному виданні.

Вважаю доцільним підкреслити, що ця праця являє собою перевидання церковнослов'янського тексту Біблії, яка появилася в Острозі 1581 р., до якої добавлено пояснення з критичного видання у відсилках, однак оригінальний текст **не змінено і не пристосовано** його до критичного грецького тексту. Всі розбіжності вказано в тексті при допомозі круглих та квадратних дужок, а дальші пояснення поміщено в відсилках. До тексту додано лише пробіли між словами та ризкою вказано коли частину слова переноситься на наступний рядок, згідно з сучасними правилами правопису.

Український переклад, який поміщено поруч з церковнослов'янським текстом, це переклад церковнослов'янського тексту, до якого додано поділ на стишки, хоча його в церковнослов'янському тексті немає.

Вважаю за потрібне попередити читача, що поданий переклад не є літературно та мовно вишліфований. Його подано з метою улегшити читачеві зрозуміти старослов'янський текст, а також і числа, які в українським тексті подано т. зв. арабським цифрами.

Перелік джерел, знаків та скорочень.

Septuaginta, Vetus Testamentum Graecum, Auctoritate Academiae Scientiarum Gottingensis editum, XV Ieremias, Baruch, Threni, Epistula Ieremiae, edidit Joseph Ziegler, 2., durchgesehene Auflage, Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1976.

Грецькі джерела.

A	Александрійський кодекс, Брит. Муз., Лондон	96	Копенгаген, Кор. Бібл., Ny Kgl. Saml., 4 ^o , Nr. 5, XI в.
Q	Рим, Ват. Бібл., gr.2125, VI в.	106	Феррара, Ком. Бібл., 187 II, XIV в.
V	Венецький кодекс, Бібл. Marc., gr.1, VIII в.	130	Відень, Нац. Бібл., gr.23, XII-XIII вв.
22	Лондон, Брит. Муз., Royal 1 B.II, XI-XII вв.	147	Оксфорд, Bodl.Lib., Laud gr. 44, XII в.
26	Рим, Ват. Бібл., gr.556, X в.	198	Париж, Нац. Бібл., gr.14, IX в.
36	Рим, Ват. Бібл., gr.347, XI в.	231	Рим, Ват. Бібл., gr. 1670, X-XI вв.
46	Париж, Нац. Бібл., 4 XIII-XIV вв.	233	Рим, Ват. Бібл., gr. 2067, X в.
48	Рим, Ват. Бібл., gr.1794, X-XI вв.	239	Болонія, Унів. Бібл., 2603, 1046 р.
49	Флоренція, Бібл. Laur., Plut. XI 4, XI в.	311	Москва, Син. Бібл., gr.354, XII в.
51	Флоренція, Бібл. Laur., Plut. 8, XI в.	393	Гроттаферрата, А. γ. XV, VIII в.
62	Оксфорд, New Coll., 44, XI в.	407	Єрусалим, Патр. Бібл. Св. Гробу 2, IX в.
86	Рим, Ват. Бібл., Barber. gr. 549, IX-X вв.	410	Єрусалим, Патр. Бібл. Св. Гробу 36, XIII в.
87	Рим, Ват. Бібл., Chig. R. VIII 54, X в.	449	Мілан, Бібл. Амбр. D. 96 sup., X-XI вв.
88	Рим, Ват. Бібл., Chig. R. VII 45, X в.	490	Мінхен, Держ. Бібл., gr.472, XI в.
90	Флоренція, Бібл. Laur., Plut. V 9, XI в.	534	Париж, Нац. Бібл., Coisl. 18, XI в.
91	Рим, Ват. Бібл., Ottob. gr. 452, XI в.		

538 Париж, Нац. Бібл., Coisl. 191, XII в.
544 Париж, Нац. Бібл., gr.15, XI в.
567 Париж, Нац. Бібл., gr.158, XII в.
613 Патмос, Ів. Бого., 209, XIII в.

710 Синай, gr.5, X в.
763 Атос, Ватопед, 514, XI в.
764 Атос, Лавра, 169, XII-XIV вв.

Групи текстів

O = 88-Syh (Syrohexapla): Оригенова редакція
L = 22-36-48-51-96-231-311-763: Лукіянівська редакція (основна група)
l = 62-198-407-449: Лукіянівська редакція (підгрупа)
L' = *L* + *l*
C = 87-91-490-567: (основна група)
c = 49-90-764: (підгрупа)
C' = *C* + *c*
86' = 86-710
106' = 106-410

Переклади

Aeth =Етіопський переклад
Arab =Арабський переклад
Arm =Арменський переклад
Co =Коптійські переклади
Bo =Богерійський переклад
La = Старолатинські переклади
La^C = Codex Savensis
La^L = Codex Legionensis
La^S = Codex Vallicellianus
La^V = Vulgata ed. Hetzenauer
Sy = Сирійський переклад Варуха та Листа Єремії
Sy^W = Видання Walton
Syh = Сирійський переклад – Гекзапла

Інші видання

Sixt. =Sixtina

Отці Церкви

Amb. =Ambrosius (PL 16-17; CSEL 32 62 64 73)
Chr. =Chrysostomus (PG 47-64)
Cyr. =Cyrillus Alexandrinus (PG 68-77)
Eus. =Eusebius Caesariensis (GCS, PG 22 23)
Olymp. =Olympiodorus (PG 93; cod. 86)
Psa. =Pseudo Ambrosius (PL 16-17)
Spec. =Liber de divinis scripturis sive Speculum (CSEL 12)
Tht. =Theodoretus Cyrensis (PG 80-84)

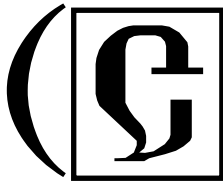
Збірники

CSEL = Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum (Віденське вид.)
GCS = Грецькі Отці 3-х перших століть.
(Берлінське вид.)
PG = Migne, Patrologia, Series Graeca
PL = Migne, Patrologia, Series Latina

Знаки і скорочення

- Списки, які належать до тієї самої родини злучені при помочі "-", нпр. 44-125-610
C⁻¹⁶ Списки, в яких тексти тієї ж групи різняться в тексті, винесені вгору і випереджені знаком "-".
C⁽⁻¹⁶⁾ Списки, в яких тексти тієї ж групи особливо різняться в тексті, винесені вгору, випереджені знаком "-", і вкладені в круглі дужки.

ГЛАВА ПЕРВА

(Г)ЛАВА² СЛОВЕСА КНИГЪ НАЖЕ НАПИСА ВАРУХЪ СЪНЪ НИРИИНОУ, СЪНА МААСЕЕВА, СЪНА СЕДЕКІИНА СЪНА АСАДЕЕВА, СЪНА ХЕЛКІИНА ВЪ ВАВИЛОНѢ. ВЪ (ДЕСАТНОЕ)³ ЛѢТО, ВЪ СЕДМЫИ (ДНѢ) МѢЦА ВЪ ЛѢТО В НЕЖЕ ВЗАША ХАЛДѢИ ІЕРЛІМА, И ПОЖГОША И ОГНЕМЪ. И ПОЧТИЕ ВАРУХЪ СЛОВЕСА КНИГЪ СЪНЪ ВЪ ОУШИ ІЕХОНІИНОУ СЪНА ІОАКІИМЛА ЦРѢ ІОУДИНА. И ВЪ ОУШИ ВСТѢХЪ ЛЮДІИ ПРИХОДАЩИХЪ КЪ КНИГАМЪ, И ВЪ ОУШИ СІЛНЫХЪ И СІНОВЪ ЦРѢСКИ, И ВЪ ОУШИ СПАРЧЕСПІТЪ И ВЪ ОУШИ ВСТѢХЪ ЛЮДІИ, СЪ МАЛА [И]⁴ ДО ВЕЛИКА [ИХЪ]⁵, ВСТѢХЪ ЖИВУЩИХЪ ВЪ ВАВЪЛОНѢ НА РѢЦѢ СВѢДЪ И ПЛАКАХУСА И АКАХУ, И МОЛАХУ МЛПВЫ ПРѢ ГМЪ. (ПОСЕМЪ)⁶ СЪБРАША СРЕБРО НАКОЖЕ КОГОЖДО МОЖАШЕ РѢКА, И ПОСЛАША ВЪ ІЕРЛІМЪ КО ІОАКІИМУ (ЖЕРЦЪ ВЕЛИКОМУ), СЪНЪ ХЕЛКІИНА СЪНА САЛОМЛА (-)⁷ КЪ ЖРЦЕМЪ, И КЪ ВСѢМЪ ЛЮДЕМЪ ИЖЕ СА ОБРѢППОША С НИМЪ ВЪ ІЕРЛІМѢ. ВЪНЕГДА ВЗА СОУДЫ ХРАМА ГНА ИЗНЕСЕНЫА СЪ ХРАМА, ВЪЗБРАПНІПТИ НА ЗЕМЛЮ ІОУДИНУ, І (ДНѢ МѢЦА) (СВАНЪ)⁸. СОУДЫ СРЕБРАНЫ НАЖЕ СЪПТВОРИ СЕДЕКІА СЪНЪ ІОСІИНОУ ЦРѢ ІОУДИНОУ. ПО ПРЭСЕЛЕНІИ НАВХОДОНОСОУ ЦРЮ ВАВЪЛОНЬСКУ, ІЕХОНІЮ, И КНАВА, І ОУЗНИКИ, И СІЛНЫА, И ЛЮДИ ЗЕМЛА СЪ ІЕРЛІМА, И ВЪВЕДЕ А (СВАЗАНЫ) ВЪ ВАВЪЛОНѢ. И РЕКОША, ЗЕ ПОСЛАХОМЪ К ВАМЪ СРЕБРО, ДА КУПИТЕ НА СРЕБРѢ ВСЕСЪЖЖЕНІА (-)⁹ ЗА ГРѢХЪ, И ДИМІАМЪ. И СЪПТВОРИТЕ ПРѢБУ, И ВЪЗНЕСІПТЕ НА ПРѢБНИКЪ ГА БА НАШЕГО. И МОЛІПЕСА ЗА ЖИПІЕ (НАВХОДОНОСОУ)¹⁰ ЦРѢ ВАВЪЛОНЬСКА, И ЗА ЖИПІЕ ВАЛПАСАРА СЪНА ЕГО. ДА БУДУПТЕ ДНІЕ ИХЪ НАКО И ДНІЕ НѢНІИ НА ЗЕМЛИ. ДА ДАСПЪ ГЪ КРѢПОСПЕ НАМЪ, ДА ПРОСВѢПНІПТЕ ОЧИ НАШИ. И ДА ЖИВЕМЪ ПДО СЪНІЮ (НАВХОДОНОСОВОУ)¹¹, И ПДО СЪНІЮ ВАЛПАСАРЕУ СЪНА ЕГО. ДА РАБОПЛАЕМЪ ИМА ДНИ МНОГИ, И ОБРАЦЕМЪ БЛГПЪ ПРѢ НИМА. И МОЛІПЕСА ЗА НАСПЪ КЪ ГБИ БЪ НАШЕМУ, НАКО СЪГРѢШИХОМЪ ГБИ БЪ НАШЕМУ. И НЕ СЪБРАПНІСА НАРОСПЪ ГНА, И ГНѢВЪ

Глава 1

1 Це слова книг, які написав Варух, Нирійн син, Маасієвого сина, Седекієвого сина, Асадаєвого сина, Хелкієвого сина, в Вавилоні, 2 в десятому році, у сьомому дні місяця, в році, в якому халдеї взяли Єрусалим і спалили його вогнем. 3 І прочитав Варух слова цих книг до вух Єхонія, Йоакимового сина, юдиного царя, і до вух всього народу, що приходив до книг, 4 і до вух сильних і царських синів, і до вух старшин, і до вух всього народу, від малого й до їхнього великого, – всіх що жили в Вавилоні при ріці Сид. 5 І вони плакали, і постили, і молилися молитвами перед Господом. 6 Після того зібрали срібло, як могла рука кожного, 7 і послали до Єрусалиму до великого жерця Йоакіма, Хелкіїного сина, Саломового сина, до жерців і до всіх людей, що знайшлися з ним в Єрусалимі. 8 Коли взяв він посуд господнього храму, винесений з храму, щоб повернути до юдиної землі, 10-го дня місяця Сивана, срібний посуд, який зробив Седекія, Йосіїн син, юдин цар, 9 по переселенні Навходоносором, вавилонським царем, Єхонії, і князів, і в'язнів, і сильних, і народу землі з Єрусалиму. І той повів їх зв'язаними до Вавилону. 10 І сказали: Ось ми до вас послали срібло. І купіть за срібло всепалення за гріхи і ладан, і зробіть жертву, і принесіть на жертівник нашого Господа Бога, 11 і помоліться за життя Навходоносора, вавилонського царя, і за життя Валтасара, його сина, щоб їхні дні були, так як і небесні дні на землі. 12 Хай Господь дасть нам силу і просвітить наші очі. І житимемо під тінню Навходоносоровою і під тінню Валтасаровою, його сина, щоб ми їм послужили багато днів і знайшли перед ними ласку. 13 І помоліться за нас до нашого Господа Бога, бо ми згрішили проти нашого Господа Бога, і не відвернулася господня лють і його гнів від нас до цього дня. 14 І прочитаєте ці книги,

¹[Vol²(και ουτοι) ³(περτω) ⁴[106' 233 538 Sy: cf. Ier. 6₁₃] ⁵[A-410 Q-V-46-86'-130-198-233-534-538-544-613 C' La^V Co Arab: cf. Ier. 6₁₃] ⁶(και) ⁷(-του ιερα και) ⁸(Σιουαι) ⁹(-και) ¹⁰(Навходоносор) ¹¹(Навουχοδοносор βασιλευς Βαβυλωνος)

1,14 Пророк Варух 2,7

які ми до вас послали, щоб визнатися в господньому домі в дні празника, в днях року, **15** і щоб ви вимовили нашому Господеві Богові праведність, а нам – сором лиць, ще й до цього дня юдиному чоловікові і тим, що живуть в Єрусалимі, **16** нашим царям, і нашим князям, і нашим священикам, і нашим пророкам, і нашим батькам. **17** Бо ми згрішили перед Господом **18** і ми не повірили, не надіючись на Нього. І не підкорилися Йому і не послушалися голосу нашого Господа Бога, щоб ходити за його приписами, які Він дав перед нашим лицем. **19** І від дня, в якому Він вивів наших батьків з єгипетської землі, і до цього дня ми були непослушні нашому Господеві Богові і ми відкидали, щоб не послухатися його голосу. **20** І до нас пристало зло і клятва, яку заповів Господь своєму рабові Мойсееві в дні, в якому Господь вивів наших батьків з єгипетської землі, щоб дати нам землю, яка кипить молоком і медом, як і сьогодні. **21** І ми не послушалися голосу нашого Господа Бога за всіма пророчими словами, яких Він послав до нас і наших суддів. **22** І ми ходили, кожний з нас, за розумом свого злого серця, щоб служити іншим богам, чинити зло перед очима нашого Господа Бога.

Глава 2

1 І Господь поставив своє слово, яке сказав проти нас і проти наших суддів, які судили в Ізраїлі, і до наших царів, і до наших володарів, і до всякого ізраїльського і юдиного чоловіка, щоб навести на нас велике зло, **2** яке не було зроблено під всім небом, так як було зроблене в Єрусалимі за записаним в законі Мойсеевим, **3** щоб нам їсти людське тіло свого сина і тіло своєї дочки. **4** І Він дав їх підчиненими всім царствам, які довкруги нас, на погорду, і на неприродність, і в усі народи, які довкруги нас, куди нас розсіяв Господь. Там ми були **5** і підподом, а не на верху, в підніжжі, а не в головах, бо ми згрішили проти нашого Господа Бога, не послушавшись його голосу. **6** Нашому Господеві Богові праведність, нам же і нашим батькам встид лиць, як і до цього дня. **7** Те, що сказав Господь проти нас, все це зло прийшло на нас.

єго Ѡ насъ до сего днѣ. Ѣ почпнѣтѣ кнѣги сїа нѣ же послахомъ к вамъ, исповѣдѣтѣ в домѣ гни въ днѣ празнѣка, въ дни (годныа)¹. Ѣ да речетѣ гъ бѣ нашемѣ правда, а намъ спыдѣтѣе лицемъ. нѣко (нѣ) до сего днѣ члкъ іудинѣ, Ѣ жнвѣщнмъ въ іерлнмѣ, (-)² црѣмъ нашѣ Ѣ кнѣѣ, нашѣ Ѣ жрѣцѣ нашѣ Ѣ пррѣкомъ нашнмъ, Ѣ ѡцѣмъ нашнмъ. Ѣ же стѣгрѣвшнхомъ прѣ гнѣ, Ѣ не вѣрѣвахомъ, (не оупѣвѣюще намъ. Ѣ не покорнѣхомса емѣ), и не послѣшахомъ гласа га ба нашего, ходнѣтѣ въ повелѣннхъ [ѣго]³, нѣ же даде прѣ лицемъ нашнмъ, ѡ дне бонѣже нѣзде (-)⁴ ѡца наша ѡ землѣ ѣгѣпѣтскн, Ѣ до сего днѣ, стѣхомъ непокарѣса гѣн бѣ нашемѣ, Ѣ ѡметѣхомъ нѣко непослушнѣтѣ гласа єго. Ѣ прилѣ насъ слѣ Ѣ клѣптѣа. ю же стѣчннн гѣ мѡусѣовн оѣпрокѣ своѣмѣ, въ днѣ бонѣже нѣзде [гѣ]⁵ ѡца наша ѡ землѣ ѣгѣпѣскн, даѣтѣ намъ землѣ кнѣпѣщѣ млѣкомъ Ѣ медомъ, нѣко (нѣ) сн днѣ. Ѣ не послѣшахомъ гласа га ба нашѣ, по всѣмъ словесемъ пррѣемъ, нѣ же послѣ к намъ, (нѣ судѣамъ нашнмъ). Ѣ хѣждѣхомъ кѣждѣ (насѣ) по рѣзумѣ срѣца своѣго злѣго, рабѣтѣтѣ богѣмъ ннѣтѣмъ, стѣтворнѣтѣ зло прѣ очнма га ба нашего.

Гла, б.

И

оѣстѣвн гѣ слово свое Ѣ же гла к намъ, Ѣ кѣ судѣамъ нашѣ, суднвшѣ въ нѣлн. Ѣ кѣ црѣмъ нашнмъ, Ѣ кѣ кнѣземъ нашнмъ. Ѣ кѣ (всемѣ) члкъ нѣлѣвѣ і нѣуднѣ, [навесѣтѣ на ны слѣ велѣе, Ѣ же]⁶ не стѣтворнѣтѣ гѣ вснмъ нѣсемъ, нѣкоже стѣтворнѣтѣ въ іерлнмѣ. по ѣпнсаннѣу въ законѣ мѡусѣовѣтѣ нѣко насѣтѣ нѣ (плѣтѣ члчскѣ)⁷ снѣ своѣго, Ѣ (-)⁸ плѣтѣ дщѣрѣ своѣа. Ѣ даде ѣ повннны всѣмъ црѣтѣвомъ нѣ же оікрѣтѣ насъ, на оѣкорнзнѣ, Ѣ въ непрохѣдѣннѣ, (нѣ) въ всѣхъ людѣ нѣ же оікрѣтѣ нѣ а мѣже [нѣ]⁹ расѣа гѣ: пѣамѣ [бѣхѣомъ]¹⁰ Ѣ спѣдн Ѣ не врѣхъ, (въ поднѣжнѣ Ѣ не въ главѣ). нѣко стѣгрѣвшнхѣ гѣн бѣ нашемѣ, не послѣшаннѣемъ гласа єго. Гѣн бѣ нашемѣ правда, намъ же Ѣ ѡцѣмъ нашнмъ спыдѣтѣе лицемъ, нѣко (нѣ) до сего днѣ. Ѣ же гла гѣ на нѣ всѣ слѣ, Ѣ же прнѣде на ны.

¹(καίρον) ²(-και) ³(κυριον) ⁴(-κυριος) ⁵[Q-V-26-46-86'-130-198-233-239-534-538-613 C': cf. 19] ⁶[rel.↓] ⁷(2,1) ⁸(-ανθρωπων) ⁹[La^{SV} Arm: cf. 13 38] ¹⁰[L' La^{LSV} Sy Arm Tht. Olymp.]

2,8 Пророк Варух 2,24

(зане)¹ не молихѡса лицѹ гнѣю, ѡбратиписѧ ко-
муждо ѡ разумѧ срѣца своѣго злаго. и оубѣдиѧ
гѣ о злѡбѣхѹ, и приведе (-)² на насѣ (сѣа ѣже
поспѣже ны). ꙗко праведенѣ гѣ о всѣхѹ дѣлесѣ
ѣго, ѣже заповѣда намѣ. (мы же)³ не послуша-
хомѣ гласѧ ѣго, ходиши въ повелѣннхѹ ѣго⁴, ꙗ-
же даде прѣ лицемѣ нашимѣ. И ниѣтъ гѣ бѣ ии-
левѣ, иже изведе лѡво своѧ изъ землѧ ѣгѣпетскѧ,
рѹкою крѣпкою [и мышцею високою, знаменїи и
чюдесы, и силою великою]⁵, и стѣпвори себѣ има
ꙗко сен дѣнь. стѣгрѣшихомѣ нечествовахомѣ, не-
правдовахомѣ гѣ бѣ нашѣ, о всѣхѹ оправда-
ннхѹ твоихѹ. да обратиписѧ [оубо]⁶ (ѡ насѣ
ꙗросѣ твоѧ)⁷, ꙗко оспѣ насѣ мало въ стѣра-
нахѣ, а може расѣѧ насѣ [-]⁸. оуслыши гѣ млѣп-
вѣ нашѣ, и прошенїе наше, и извави насѣ себе
радѣ. и даждѣ на блѣтѣ прѣ лицемѣ преселѣв-
шихѣ насѣ. да оубѣспѣ всѧ землѧ, ꙗко пѣи
гѣ бѣ нашѣ, [и]⁹ ꙗко има пѣое прозвѣса на
иїли, и на племенїи ѣго. Гѣ призри изъ домѣ стѣа-
го своѣго [-]¹⁰ на насѣ, [и]¹¹ приклони [-]¹² оухо
пѣое, и оуслыши [насѣ]¹³. [и]¹⁴ ѡверзи [гѣ]¹⁵ очи
своѣ и виждѣ, ꙗко не оумрѣши иже во адѣ ихѣ
же вѣса дѣхѣ ихѣ ѡ оупрѡбѣ и вѣздадѣтѣ
[пѣбѣ]¹⁶ славу, и оправданїе гѣи. но душа пекѹ-
щїасѧ о величествѣ [зла]¹⁷, иже ходишѣ прекло-
ниѣса и бола, и очи оскѹдѣющїи, и душа ал-
чѹщѧ вѣздадѣтѣ пѣбѣ славу, и правду гѣи.
ꙗко не по (-)¹⁸ ѡцѣ нашнхѣ, ни цѣрен нашнхѣ
(оправлѣнїи) (изавѣемѣ млѣпвы, и) полагаемѣ
млѣпѣ нашѣ прѣ лицемѣ твоимѣ гѣ бѣ нашѣ.
ꙗко преодолѣвашѣ ꙗросѣи своѣи, и гнѣвѣ своѣмѣ
на нѧ. ꙗкоже гѣа в рѹцѣ оупрѡи своихѣ прѣрѣгѣ,
гѣа. ꙗко рече гѣ, приклоните рамена своѧ, и по-
слѹжиште цѣрю вавѣлонскѡмѣ. и садѣтѣ на землѣ
юже дахѣ ѡцѣмѣ вашнмѣ. и аще не послушае-
те гласѧ гѣа, порабѡтѣтѣ цѣрю вавѣлонскѣ. оскѹ-
денїе стѣпворю изъ градѣ иудѣи и вѣбоудѣ іер-
лѣма. (и ѡимѣ ѡ вѣ) гласѣ вселѣа, и гласѣ
радованїа. гѣа женихѣ, и гѣа невѣстѣы. и бѣ-
дептѣ всѧ землѧ в непроходѣнїе ѡ живѹщнхѣ
(на нѣи) и не послушахѡ гласѧ пѣоѣго, слѹжишти

8 Тому що ми не помолилися до гос-
поднього лица, щоб відвернувся кож-
ний від розуму свого злого серця. 9 І
збудився Господь через злоби, і навів
на нас це, що на нас прийшло. Бо пра-
ведний Господь в усіх його ділах, які
Він нам заповів. 10 Ми ж не по-
слухалися його голосу, щоб ходити за
його приписами, які дав перед нашим
лицем. 11 І тепер, Господи Боже ізра-
ільський, який вивів свій народ з єги-
петської землі сильною рукою і висо-
ким раменом, знаками і чудами, і вели-
кою силою, і зробив Собі ім'я до цього
дня. 12 Ми згрішили, ми були безбожні,
ми неправедно вчинили, Господи Боже
наш, в усіх твоїх оправданнях. 13 Отже,
хай від нас відвернеться твій гнів, бо
нас залишилося мало в країнах, куди Ти
нас розсіяв. 14 Вислухай, Господи, на-
шу молитву і наше благання, і визволи
нас задля Себе, і дай нам ласку перед
лицем тих, що нас відселили! 15 Щоб
вся земля пізнала, що Ти наш Господь
Бог і що твоє ім'я прикликано на Ізраїлі
і на його племені! 16 Господи, поглянь
на нас зі свого святого дому і прихили
твое вухо – і вислухай нас! 17 І відкрий,
Господи, свої очі і поглянь, бо не мер-
тві, які в аді, в яких забрано їхній дух з
їхнього лона, дадуть Тобі славу і оправ-
дання Господеві, 18 але душа, що жу-
риться величчю зла, що ходить схиле-
ною і боліє, і має пониклі очі, і душа,
що голодує, дадуть тобі славу і правед-
ність, Господи. 19 Бо не за наших бать-
ків і наших царів з оправданнями про-
ливаємо молитви і кладемо наше ми-
лосердя перед твоїм лицем, наш Гос-
поди Боже. 20 Бо нас перемогла його
лють і його гнів, так як Ти сказав рукою
своїх рабів-пророків, кажучи: 21 Так
сказав Господь: Схилить свої рамена і
послужить вавилонському цареві, і си-
дїть на землі, яку Я дав вашим батькам.
22 І якщо не послухаете господнього
голосу, щоб служити вавилонському
цареві, 23 наведу запустіння на юдині
міста і поза Єрусалимом. І відніму від
вас голос веселості, і голос радості, го-
лос жениха і голос невістки, і вся земля
буде непрохідна без тих, що живуть на
ній. 24 І ми не послухалися твого го-
лосу, щоб послужити вавилонському
цареві, і Ти поставив свої слова, які Ти
промовив рукою своїх рабів-пророків,
щоб винести кості наших царів і кості

¹(και) ²(-κυριος) ³(και) ⁴[410] ⁵[87] ⁶[rel.] ⁷(3,4,1,2) ⁸[-εκει] La^{LSV} ⁹[L' La^{LSV} Tht.] ¹⁰[-και ενιοησον La^V] ¹¹[La^V=Sext.]
¹²[-κυριε La^V Sy] ¹³[La^V Sy] ¹⁴[A-410 L-233^c Arab] ¹⁵[A-410 Q-V-46-86'-130-198-233-239-534-538-544 C' La^{CL} Sy
Arab Spec.] ¹⁶[A-410 449 233 534 Arab: ex 18] ¹⁷[La^V] ¹⁸(-τα δικαιωματα)

2,24 Пророк Варух 3,5

наших батьків з їхнього місця. 25 І ось вони є викинуті на спеку дня і холод ночі, і померли в поганих болях, в голоді, і від меча, і в запустінні. 26 І Ти поставив дім, в якому названо, на ньому, твоє ім'я, як і цей день, через злоби ізраїльського дому і юдиного дому. 27 І Ти, Господи Боже наш, зробив в нас за всією твоєю тихістю і за всім твоїм великим милосердям, 28 так як Ти сказав рукою твого раба Мойсея в днях, в яких Ти йому заповів написати твій закон перед ізраїльськими синами, кажучи: 29 Якщо не послухається мого голосу – це велике і численне множество обернеться в малий народ, тому що Я їх розсію. 30 Бо Я пізнав, що не послухаються Мене, бо є твердошийним народом. І повернуться до свого серця на землі їхнього переселення, 31 і пізнають, що Я їхній Господь Бог. І Я дам їм серце – і зрозуміють, і вуха почують 32 і похвалять Мене в землі їхнього переселення. І згадають моє ім'я 33 і відвернуться від свого твердого хребта і від своїх злоб, бо згадають дорогу своїх батьків, що грішили перед Господом. 34 І Я поверну їх до землі, якою Я поклявся їхнім батькам Авраамові, Ісаакові і Якову, і заволодіють нею. І помножу їх, і не зменшаться. 35 І поставлю їм вічний завіт, щоб Я був їм за Бога, і вони мені будуть за народ. І більше не зрушу свій народ Ізраїля з землі, яку Я їм дав.

црѣо вавѣлѣскѣ. ѿ оустѣ ави словеса своа, ѿже гла в рѣцѣхъ оупроикѣхъ своѣхъ прѣикѣхъ. ѿкоже ѿнесетѣи коспѣи црѣ нашихъ, ѿ коспѣи шѣцѣхъ нашихъ шѣ мѣстѣа ѿ. ѿ же сѣтъ ѿзверженѣи знѣемѣхъ дневнѣи ѿ спѣденію нѣщѣноу, ѿ ѿзомрѣша болѣзньми злѣими, глѣдомѣхъ ѿ мечѣмъ ѿ опѣспѣбнѣемѣхъ. ѿ положи домѣхъ, в немѣже нарѣса ѿма пѣвое в немѣхъ, ѿко (ѿ) сен дѣнь. злѣбы ради домѣхъ ѿѣлева, ѿ домѣхъ ѿудина. ѿ сѣгпѣвори в насѣхъ гѣи бѣже насѣхъ по всѣи пѣихѣпѣхъ пѣоеи, ѿ по всѣи цѣдрѣпѣхъ пѣоеи велицен. ѿкоже гла в рѣцѣхъ раба пѣое мѣссѣа, вѣхъ дѣи в намѣже заповѣдавѣшѣ (ѣмѣхъ пѣебѣхъ)¹, вѣспѣсапѣи закѣнѣхъ пѣои прѣ сѣи ѿѣлевыми, гла. ѿще не послѣшѣете гласа мѣого, мнѣже спѣво сѣе велико (ѿ мнѣго)², ѡбрапѣпѣса в малѣхъ ѿзѣикѣхъ, (занѣ)³ ѿзѣхъ расѣбу ѿ [-]⁴. разѣмѣхъхъ бо ѿко не ѿмѣхъ послѣшѣапѣи мене, ѿко людѣе жѣспѣко-вѣиши сѣтъ, ѿ ѡбрапѣпѣса кѣхъ сѣцѣхъ своѣмѣхъ на землѣ прѣселѣнѣа ѿ. ѿ оѣвѣдавѣхъ ѿко ѿзѣхъ гѣ бѣхъ ѿхъхъ. ѿ давѣхъ ѿмѣхъ сѣцѣ (ѿ разѣмѣбуѣпѣхъ), ѿ оѣши (ѿ оѣслѣшѣапѣхъ)⁵. ѿ похвалѣпѣи ма на землѣ прѣселѣнѣа ѿхъхъ, ѿ помѣнѣхъпѣхъ ѿма мѣе. ѿ ѡбрапѣпѣса шѣхрѣпѣа своѣго жѣспѣкоаго, ѿ шѣ слѣ своѣхъхъ. ѿко помѣнѣхъхъ пѣхъхъ шѣцѣхъ своѣхъхъ, сѣггрѣшѣаѣущѣхъхъ прѣ глѣхъ. ѿ вѣзѣрацѣхъ ѿ на землѣ ѣюже клѣса шѣцѣемѣхъхъ ѿхъхъ, ѿбраѣмѣхъ, (-)⁶ ѿсаѣкѣхъ, ѿ ѿѣкобѣхъ, ѿ сѣвладѣбуѣпѣхъхъ ѣю. ѿ оѣмножѣхъ ѿ, ѿ не оѣмѣлапѣса. ѿ оѣспѣавѣю ѿмѣхъ завѣтѣхъхъ вѣчѣемѣхъ, ѿкоже бѣпѣи ѿмѣхъ мѣнѣхъ бѣхъ, ѿ пѣи бѣдѣхъпѣхъ мѣнѣхъхъ людѣе. ѿ не подѣвѣгнѣхъ кѣпѣомѣхъхъ людѣи своѣхъхъ ѿѣла сѣхъ зѣла ѣюже давѣхъхъ ѿмѣхъ.

Глава 3

1 І нині, Господи Вседержителю, Боже ізраїльський, душа в тісноті і дух у клопоті закликав до Тебе. 2 Послухай, Господи, і помилуй, бо є Ти милосердним Богом. І помилуй нас, бо ми згрішили перед тобою. 3 Адже Ти перебуваєш навіки – і ми не згинемо навіки. 4 Господи Вседержителю, Боже ізраїльський, вислухай молитву ізраїльських померлих і синів тих, що згрішили перед Тобою. Які не послухалися голосу їхнього Господа Бога, і до нас пристало зло. 5 Не згадай неправедності наших батьків,

Гла, гѣ.
И нѣнѣхъ⁷ гѣи всѣдрѣжѣпѣелю бѣ ѿѣлевѣхъ. дѣша вѣ пѣбѣснопѣхъ ѿ дѣхъхъ вѣ спѣужѣнѣи вѣзѣопѣи к пѣебѣхъ. оѣслѣши гѣи ѿ помѣнѣхъ, [ѿко сен бѣхъ мѣрдѣхъ, ѿ помѣнѣхъ [нѣ]⁸]⁹. ѿко сѣггрѣшѣаѣущѣхъхъ прѣ пѣобѣю. ѿко пѣи прѣбѣвѣаѣи вѣ вѣкѣхъ, ѿ (нѣ) погѣбнѣемѣхъхъ вѣхъ вѣкѣи. Гѣи всѣдрѣжѣпѣелю бѣ ѿѣлевѣхъ, оѣслѣши (-)¹⁰ мѣпѣвѣхъ оѣмѣрѣшѣхъхъ ѿѣлевѣхъ, ѿ сѣновѣхъ сѣггрѣшѣаѣущѣхъхъ прѣ пѣобѣю, ѿ не послѣшѣа гла гѣа бѣа ѿхъхъ, ѿ прилѣпѣи нѣ слѣ. не помѣнѣи непраѣдѣхъ шѣцѣхъ нашихъ, ѿ помѣнѣи рѣкѣхъ своѣи і

¹(2,1) ²(η πολλη αυτη) ³(ου) ⁴[-κει La^{LSV}] ⁵(ακουοντα) ⁶(-και) ⁷[La^V] ⁸[La^V] ⁹Syl⁹ [A-106' O-Q^{mg} L'-613 239 534 La^{CLSV} Sy Arab Arm Tht. Spec.] ¹⁰(-δη)

3,5 Пророк Варух 3,30

іма своє в те время. ніко пты їи бє нашгь, и похвалити пта їи. ніко того ради даягь єси спрэхгь свои вгь єрце наше, ніко призвѣати іма твое, и похвалити пта вгь преселєніи нашє. ніко обрадихомгь вгь єрце наше всю неправду шцѣ нашї стьгрѣшивших прѣ тобою. Сѣ мы днесь вгь преселєніи нашегь, а може (ны расѣпа)¹ (-)² на оу-коризну, и на клѣпѣх, и на оудержаніе, по всегь неправдамгь шцѣ нашихгь, иже шепѣшиша ш [тебе їи бє]³ нашгь. Слыши іилю заповѣди живогта, вѣвши разумѣти смышленіе. чгто єсть іилю, чгто ніко на землі вѣжїи, обєтїша на землі чюжден, осквернависа сть мѣрѣвыми, намѣнїиса сть сѣщими вгь адгь. остави испочиникгь премудростїи. чѣце бы вгь пѣть бжїи ходїлгь, жилгь бы вгь міре вгь время вѣчноє. разумѣи гдѣ єсть смышленіе, гдѣ єсть крѣпость, гдѣ єсть мудрость. ніко разумѣти иногда гдѣ єсть долго житїе и жизнь, гдѣ єсть свѣтъ очныи и миргь. кпто обрѣте мѣсто єа, и кпто вниде вгь и мѣнїе єа. гдѣ сѣтъ кѣси спраньстїи, и владѣщен свѣремгь зѣмны, (и гравѣщен ппнїцами нѣными. и хранѣщен злато и сребро)⁴, иже оуповаша чѣцы, и нѣсть коїца пѣжанїю ихгь. ніко (стѣдѣловѣющєи сребро)⁵ и пекѣщєнєа, и нѣсть обрѣтѣнїа дѣлєемгь ихгь, погнѣша и вгь адгь снїдоша, і ии вгь нихгь мѣсто вѣстїаша. юнѣшїи вїдѣша свѣт, и вселїшася на землі. пѣти же хїппростїаго не оувѣдѣша, ни разумѣша стѣсь єа, ниже (сѣве ихгь прїаша)⁶, ш пѣти и далєє быша. и не слышаша вгь ханаанѣ, ни на-виса вгь деманїи. (-)⁷ сѣве агарїни вгьзыкѣющєи разумѣ иже на землі, кѣпцы [меранїи]⁸, и деманїи, и баснословѣцы и вгьзыкѣтєлєе разумѣ. пѣти же премудростїи не оувѣдѣша, ни поманѣша стѣсь єа. ш іилю ніко великѣ дѣмгь бжїи, и долго мѣсто влѣсти єго, велико и нѣсть коїца, вїсокѣ и без мѣры. пѣ быша чудѣе нарочитїи, бѣвшєи испѣрѣа сѣло велицы, оумѣющєе рагѣ. не сѣ избрѣ бѣ, ни пѣти хїппростїаго даде и. и погнѣша, занє не и мѣша мудростїи (-)⁹. Кпто вгьзынде на нѣо и вѣа ю, и кпто снесє ю ш облакѣ. кпто

але згадай твою руку і свое ім'я в цьому часі. **6** Бо Ти – Господь Бог наш! І похвалимо Тебе, Господи! **7** Бо через це Ти дав свій страх у наше серце, щоб прикликати твое ім'я. І похвалимо Тебе в нашім переселенні, бо ми повернули до нашого серця всю неправедність наших батьків, що згрішили перед Тобою. **8** Ось ми сьогодні в нашому переселенні, куди Ти нас розсіяв на впокорення, і на клятву, і на кару за всіма неправедностями наших батьків, які від Тебе відступили, Господи Боже наш. **9** Ізраїле, слухай заповіді життя! Послухай, щоб пізнати розумність! **10** Що є Ізраїлю, як то, що ти є на землі ворогів? Ти постарівся в чужій землі, **11** осквернився з мертвими, причислений до тих, що є в аді, **12** покинув джерело мудрости. **13** Якщо б ти ходив по божій дорозі, ти жив би в мирі на вічний час. **14** Зрозумій де є розумність, де є сила, де є мудрість, щоб розуміти з часом де є довге життя і життя, де є світло очей і мир. **15** Хто знайшов її місце і хто ввійшов до її майна? **16** Де є чужинецькі князі і ті, що володіють земними звірами, **17** що бавляться небесними птахами і зберігають золото, і золото, на яке люди покляли надію? І немає кінця їхньому придбанню. **18** Як ті, що роблять срібло і журяться, і не можна знайти їхніх діл. **19** Вони загинули і зійшли до аду, і інші замість них повстали. **20** Молодші побачили світло і поселилися на землі, дорогу ж вміння не пізнали, **21** ані не зрозуміли її стежок, ані їхні сини не одержали. Вони були далеко від їхньої дороги **22** і не почули в Ханаані ані не побачилося в Темані. **23** Агариніві сини, що шукають розум, які на землі, меранїні і теманїні купці, і чаклуни, і ті, що шукають розуму, дорогу ж мудрості не пізнали ані не згадали її стежок. **24** Ізраїлю, який великий божий дім і велике місце його влади! **25** Велике – і немає кінця, високе – і без міри. **26** Там були славні великани, що від початку, дуже великі, вправні на війні. **27** Не цих вибрав Бог, ані не дав їм дорогу вміння. **28** І вони згинули, тому що не мали мудрості. **29** Хто вийшов на небо і взяв її і хто звів її з хмар? **30** Хто перейшов

¹(2,1) ²(-εκει) ³[L' La^{CLV} Co Syl] ⁴(των επι της γης, οι εν τοις ορειοις του ουρανου εμπαζοντες και το αργυριον θησαυριζοντες και το χρυσιον) ⁵(2,1) ⁶(αντελαβοντο αυτης· οι υιοι αυτων) ⁷(-ουτε) ⁸[91-239 534 538] ⁹(-απωλοντο δια την αβουλιαν αυτων)

3,30 Пророк Варух 4,14

на другий бік моря і знайшов її і візьме її понад добірне золото? 31 Немає того, хто знає її дороги і роздуме про її стежки. 32 Але хто знає все, знає її і знайшов її своїм розумом? Той, хто створив землю на вічний час і наповнив її двоногим і чотириногим скотом; 33 хто посилає світло – і воно йде, покликав його – і послухалося його з тремтінням. 34 І звізди засвітилися у своїх часах і зраділи. 35 Він їх закликав, і вони сказали: Ми прийшли. І дали світло з радістю Тому, хто їх створив. 36 Таким наш Бог! Не причислиться інший до Нього. 37 Він знайшов всяку дорогу вміння і дав Якову, своєму рабові, Ізраїлеві – Ним улюбленому. 38 Після цього з'явився на землі і пожив з людьми.

Глава 4

1 Це книга про божі заповіді і закон, що є навички. Всі, що їх дотримуються, – на життя, а ті, що їх покидають, – умруть. 2 Повернися, Якове, і візьмися за неї! Ходи за просвіченням перед її світлом! 3 Не дай іншому свою славу і свого насліддя чужій країні. 4 Блаженні є ми, Ізраїлю, бо миле Богові є нам знане. 5 Радій, мій народе – пам'ять Ізраїлева! 6 Ви були продані в країні не на знищення, але ви були видані ворогам, тому що ви розгнівали Бога. 7 Бо ви розгнівали Того, хто вас створив – вічного Бога. Ви поклали жертви бісам, а не Богові. 8 Бо ви забули про Господа, що вас кормив, засмутили Єрусалим, який вигодував вас. 9 Бо той побачив, що на вас найшов гнів від Бога, і сказав: Послухайте, доколшні Сіону, бо навів на мене Бог великий смуток. 10 Адже я побачив полон мого народу, моїх синів і дочок, який на них навів Вічний. 11 Бо я їх викормив з веселістю, я ж їх випустив з плачем. 12 Хай ніхто не радіє мною, вдвигцею і опущеною багатям. Я запустилий через гріхи моїх дітей, тому що вони відхилилися від божого закону, 13 і не пізнали його оправдання, і не ходили по дорозі божих заповідей, і ані, по правді, не пішли стежками напоумлення в праведності. 14 Хай

пренде на ону спрану мора, и обрбте ю, и вземлет ю на злато избранно. и вбсепт вбдуща пупти еа, ни помышляющаго сптеб еа. но вбдыви вбе вбсепт ю, [и]¹ обрбте ю смысломг своймг. стпворивши землю вб вбчное врема, [и]² наполи ю сикпта (двоножна), и четвероножна. пущаши свбтпт и идепт. призва и, и послыша его ст препептомг. [и]³ звбзды просвбтпншася вб времехг свой, и вбзвеселишя. призва а, и рекбша, придохомг. [и]⁴ просвбтпнша ст веселіемг, стпворшем а. Сеи бг нашг, не намибншася инг кт немл. обрбте всакг пупт хипросепти, и даде (-)⁵ іаковл отпрокл своелм, (-)⁶ іілю вбзлюбленомл ѿ него. погпже на земли нависа, и ст члкы поживе:

Гла, д:

їа книги о заповбдехг бжїихг, и законг бываши вб вбкг. вши держашем а вб жиптїе, а оставшеш а оумрпг. обрапнса іакове, і ишса по на, ходи по просвеченїю прамо свбтпш еа. не даждь иномл славы своел, и достпаниа своелго спранг чужен. блжени есмы іілю, нїко оугднша [гбн]⁷ ствбсептна намг супт: радшпсеса людїе мои памалпт іілева. продани бсепте вб спраны не на пагубл. но ишже разгнбваспте ба, предани бсепте супостпгпомг. разгнбваспте бо стпворшаго вл [ба вбчнаго]⁸. прббы полбжше бтсомг, а не бл. забсепте бо (їа пиптпющаго вл)⁹. стжаліспте вбскормівшемл вл іерлшм. вїдбт бо нашешїи вамг гнбвг ѿ ба, и рече. слышпте оїсптпнїи сіони, навде [бо]¹⁰ ми (їб)¹¹ стпванїе велико. вїдбтхг бо (людїи моїхг) плбненїе снвг моїхг и дщєрь, еже навде ишг вбчныи: кормїхг бо а ст веселіемг, и сплсптїхг же [а]¹² ст плачемг (-)¹³. никпже да са не радшепт о мнбт вдовїцы, и оставленл ѿ многг. оплсптбхг грбхг ради чадг моїхг. понеже іклоншася ѿ закона бжїа. и оправданїи его не познаша, (и не ходшша) вб пупт заповбден бжїихг, и ни спсешми наказанїа (вбїсптпнл) правдою (-)¹⁴ не настппнї-

¹[La^{SV} Bo Aeth Arab Tht. PsAmbr.mans.27] ²[62 La^{CSV} Bo Sy^W] ³[538 Arab Arm Eus.dem.] ⁴[A 233 393 La^{SV} Arab Spec. Chr.VI 424] ⁵(-αυτη) ⁶(-και) ⁷[233 410 Cyr.I 869 III 1245 IV 196 V 737] ⁸[239 410 La^{LV} Sy Spec.] ⁹(του τροφεισαντα υμας θεου αιωνιον) ¹⁰[A-106' L' C'-239 La^{CLSV} Sy Arab Arm] ¹¹(θεος) ¹²[rel.] ¹³(-και πειθους) ¹⁴(-αυτου)

ша. да прїи́дѹ о́крѣпнїи сїо́ни, њ поманї́тъте
 плѣ́нїнїе снѡвѣ моїхѣ њ дщє́рїи, ѣже наведе њмѣ
 вѣ́чнїи. Приведе бо на́ на спранѹ њ́далєча. спра-
 нѹ бєз сра́ма, і њно́мѣзычнѹ. њже не срамї́шася
 спт́арца, ни (помнї́ловаша о́прочѣтє)¹. њ ѡ́вєдо́ша
 любѣ́зныа вдовнїца, њ ѡ́ дщє́рѣ ѣ́дїнѣ заплѹ-
 спї́бхѣ. Ѣ́з же ка́ко мо́цєнѣ помощи вамѣ. наве-
 ды́и бо (вамѣ) злѡ, њзбѣ́вїтѣ вѣ ѡ́ рѹкѣ вра́гѣ
 вашнхѣ. њ́дѣтъте чѣ́да њ́дѣтъте, азѣ бо о́спїѣ
 плѹспї́тѣ. стѣвлекѡ́хѣ рѣ́зы мнѣ́рныа, о́блєкѡ́ же сѧ
 вѣ нѣ́рїгѣ молє́нїа моє́го, [њ]² вѣзопї́ю кѣ вѣ́чно-
 мѹ вѣ́ днїи моа. радѹ́нїтєсѧ чѣ́да, [њ]³ вѣзопї́и-
 тѣ кѣ бѹ, і њзбѣ́вїтѣ вѣ ѡ́ наснлї́а рѹки вра́-
 жїа. азѣ бо (њспѣ́рва) надѣ́вѣхсѧ кѣ вѣ́чномѹ о́
 сї́сєнїи вашємѣ, њ прїи́де мнї радѡспї́тѣ ѡ́ спї́го
 вѣ́ помнїлованї́е. [-]⁴ прїи́дєтѣ вамѣ вѣ́ скорѣ́ ѡ́
 вѣ́чнаго сї́са на́шего. њсплѹспї́тї бо вѣ́ стѣ а́лєкнї-
 ємѣ њ пла́чємѣ, ѡ́дѣспї́тѣ же мнї бѣ́ вѣ́ стѣ радѡ-
 спї́тїю њ вєсє́лїємѣ вѣ́ вѣ́кѣ. Ѣ́коже бо ннѣ́ внѣ́дѣ-
 ша сєсѣ́ди сїо́ни ва́ше плѣ́ннїе (ѡ́ бѣ́а), пт́акож-
 де (же) о́у́зрѧтѣ вѣ́скорѣ́ сї́сєнїе ва́ше вѣ́ бѣ́тѣ. њ́-
 же наведетѣ вамѣ стѣ́ славо́ю велїко́ю, њ стѣ о́спї́-
 нїємѣ вѣ́ вѣ́чнаго. чѣ́да прѣ́спїтѣ ѡ́ бѣ́а на́ше-
 шїи ва́мѣ гнѣ́вѣ. гонї́ (бо) пт́а вра́гѣ (птѡ́н), њ
 о́у́зрншн пѧ́гѹбѹ ѣ́го вѣ́скорѣ́, њ на вѣ́ю ѣ́го вѣ́-
 сплѹспї́шн. ѡ́ладїи мої ходї́ша вѣ́ плѹспї́ жєсптѡ-
 ки, вѣ́схнпнї́шасѧ њ́ко (њ) спт́адо вѣ́схнцїє́но вра-
 гнї. радѹ́нїтєсѧ чѣ́да, [-]⁵ вѣзопї́итѣ кѣ бѹ. бѹ-
 дєтѣ бо вѣ́ ѡ́ навѣ́шаго пѧ́магтѣ. Ѣ́коже бо
 бѣ́єтѣ о́умѣ ва́шѣ прєльспї́тнїсѧ вамѣ ѡ́ бѣ́а,
 дєсѧпнї́жы сѹгѹбнї́тѣ о́брапнѣ́шєсѧ, ѣ́зыцнї́тѣ ѣ́-
 го. наведы́и бо ва́мѣ злѡ, наведѣ́ ва́м вѣ́чноє вєсє́-
 лїє́ сї́сєнїємѣ ва́шнмѣ. радѹ́нєсѧ іє́рлїмє, о́уптї́-
 шнптѣ пт́а нарекї́и тєбє. (грѣ́шнїи погы́бнѹтѣ)⁶
 зазлївшєн тєбє, њ о́бравѡвѣ́шєнєсѧ падє́нїю птѡє́-
 мѹ, (мѣцє́нїє бѹдєтѣ нѣ́ ннїи). грѣ́шннн гради
 њ́мже порабѡ́птѧ чѣ́да птѡа, грѣ́шнн прї́ймшїа
 снѣ́ы птѡа. њ́коже бо сѧ о́бравѡва птѡє́мѹ падє́-
 нїю, (пт́акожде же попечє́тсѧ сѡ́ймѣ о́плѹспї́тнї-
 ємѣ. ѡ́ плѣ́ннїсѧ вєсє́лїє мнѡ́го на рѡждєсптѣвѣ сѧ, њ
 велїчїє́ є́а бѹдѣ́ вѣ́ рѣ́данїє)⁷, о́гнѣ́ бо наї́дѣ́ на́
 (на)⁸ ѡ́ вѣ́чнаго вѣ́ днїи мнѡ́гнн. њ насєлї́сѧ бѣ́сєы

прїйдуть доколїшнї Сїону! І згадайте полон моїх синів і дочок, який на них навів Вічний. 15 Бо Він навів на нас країну здалека, країну без сорому та іншомовну. Вони не посоромилися старця ані не помилювали дитину 16 і відвели улюблених вдовицями. І я сам запустїлий без дочок. 17 Як же можу я вам допомогти? 18 Бо Той, хто наводить на вас зло, визволить вас з рук ваших ворогів. 19 Ідіть, діти, ідіть, бо я залишився пустою! 20 Я зняла одїж миру, зодягнулася ж в мїшковину мого благання і закличу до Вічного у моїх днях. 21 Радїйте, діти, і закричіть до Бога! І Він вас визволить від насильства ворожої руки. 22 Бо я від початку поклав надїю на Вічного за ваше спасїння, і менї за помулєваннєм прїйшла радїсть від Святого. Прїйде воно вам скоро від вічного нашого Спасителя. 23 Я бо вас відїслав з голодом і риданнєм, а Бог менї вас вїдасть з радїстю і вєселїстю на вїкї. 24 Бо так як тепер побачили сїонські сусїди ваш полон від Бога, також швидко побачать наше спасїння у Бозї, яке Він на вас наведе з велїкою славою і з освєченнєм Вічного. 25 Дїти, будьтє довготєрпєливнн за той гнїв, що надїйшов на нас від Бога! Бо тєбє перєслїдував твїй ворог – і швидко побачнш його зннщєннє, і наступнш на його шню. 26 Мої малї ходнли жорсткнми дорогамн, забранї булн як і стадо, захоплєнє ворогамн. 27 Радїйте, дїтї! Закричіть до Бога! Бо вам будє пам'ять від Того, хто навїв. 28 Бо так як був у вас ум від Бога, щоб бути обманутнмн, – повернувшнсь, вдєсѧтєро помножїть, шукайтє Його! 29 Бо Той, хто навїв на вас зло, наведе на вас вїчну радїсть вашнм спасїннєм. 30 Радїй Єрусалїмє! Потїшнть тєбє Той, хто тєбє назвав! 31 Згннють грїшнї, тї, що вчннлн тѡбї зло і що зрадїлн тѡїм падїннєм. Над ннмн будє помста. 32 Грїшнї мїста, якнм послужнлн тѡї дїтн, вонн грїшнї, що прїїннлн тѡїх сннїв. 33 Бо так як Він зрадїв тѡїм падїннєм, так само ж поклопочєтѣ сѡїм спустѡшеннєм. 34 А полонєннм будє велїка вєселїть на ї́ наслїдїя і ї́ велїчнїсть будє на риданнє. 35 Бо вогонь надїйдє на ннх від Вічного на чнслєннї днї. І будє посєлєна бїсамн

¹(2,1) ²[538 613 La^{CV} Tht. Ambr.] ³[A Bo Sy Arab] ⁴[η L 239] ⁵[και 233] ⁶(δελαιοι) ⁷(ωσπερ γαρ εχαρη επι τη ση πτωσει και ευφρανθη επι τω πτωματι σου, ουτως λυπηθησεται επι τη εαυτης ερημια και περιελω αυτης το αγαλλιαμα της πολυοχλιας, και το αγαυριαμα αυτης και το αγαυριαμα αυτης εσται εις πειθος) ⁸(αυτη)

4,35 Пророк Варух 6,4

багато часу. 36 Гляди на схід, Єрусалиме, і гляди на веселість, що приходить на тебе від Бога! 37 Ось приходять твої сини, яких ти відпустив, приходять зібрані зі сходу до заходу словом Святого, радіючи божою славою!

Глава 5

1 Скинь, Єрусалиме, одіж ридання і твого зла і зодягнися в красу слави, яка тобі була від Бога навіки! 2 Зодягнися в подвійну одіж праведності, що від Бога! Наклади на твою голову вінець слави Вічного! 3 Адже Бог покаже всій піднебесній твою світлість. 4 Бо від Бога буде назване твоє ім'я навіки: Мир праведності і Слава побожності. 5 Встань, Єрусалиме, і встань на високому місці! І поглянь на схід, і подивися на твоїх зібраних дітей зі сходу сонця до заходу, радіючи словом святого, божою пам'яттю! 6 Бо вийшли від тебе пішми ведені ворогами. Приведе ж їх Бог до тебе несених зі славою, як синів царства. 7 Бо Бог зробив, щоб впокореною була всяка висока гора, і помор'я – вічно пливуче, і долини наповнилися до рівня землі, щоб Ізраїль пішов впевнено у божій славі. 8 Тинь же Ізраїлеві дали і ліси, і всяке запашне дерево божим наказом. 9 Адже Бог ітиме перед Ізраїлем з веселістю, світлом його слави – з помилуванням і справедливістю, що від Нього.

Лист посланий до жидів про роком Єремиею до Вавилону.
Написав же його Варух.

Глава 6

1 Через гріхи, якими ви згрішили перед Богом, будете відведені до Вавилону полоненими Навходоносором, вавилонським царем. 2 Отже, ввійшовши до Вавилону, будете там багато літ, довгий час, до сімох родів. Потім же виведу вас звідти з миром. 3 Тепер же побачите в Вавилоні срібних, і золотих, і камінних, і дерев'яних богів, яких на раменах несуть, що наводять страх країнам. 4 Не бійтеся, отже, щоб і ви не уподібнилися до чужинців. І страх від них хай не

вгь мно́го вре́ма. поглада́и на воспто́ ієрлі́ме, и́ вни́ждь весе́ліє гра́дущеє (тебе́тъ ѿ б́га)¹. Се и́дутьъ сѣ́бе твои́ на́же испу́стни, гра́дутьъ събра́ни ѿ воспто́ка до за́пада. сло́весе́мъ спѣ́го ра́дующе́са сла́вою бж́іею.

Гла, ̅.

Гвелеци ієрліме ризи желбїнныа и за-
слбїнїа твоего. и облечиса в лѣпопту
слабы наже (тебѣтъ бысѣтъ) ѿ б҃га вгь
вѣбкѣтъ. оджеднса вгь оікрїи правды наже
ѿ б҃га. возложи вѣнецѣтъ на главѣъ свою
слабы вѣчнаго. бѣтъ бо навінпѣтъ всєи пѣнѣнѣнѣи твое
просвѣтпенїє. прозовеѣтъ бо са (ѿ б҃га има твое)²
вгь вѣбкн, мирѣтъ правды и слаба б҃гочестїа. вѣс-
птани ієрліме, и сптани на висоцѣтъ, и поглада́и на
восптоки, и вни́ждь събрана ча́да твоя ѿ восптокѣтъ
сѣнца до за́пада, сло́весе́ спѣ́го ра́дующе́са бж́іею
па́маптію. и́зындоша бо ѿ тебе пѣшми ве́доми
враги, вгьведеѣтъ же а̀ бѣтъ к тебе́тъ несѣ́мы съ сла-
вою, на́ко [сѣны]³ црѣпва. сътворѣ́ бо бѣтъ смири́ннса
всєи горѣтъ висоцѣтъ, и поморїю прѣпопекѣщємѣъ и
дѣбремѣтъ напѣлнїннса в равєнь зємнѣю да и́деѣтъ
и́нлѣ оу́пверженѣтъ сла́вою бж́іею. о́сѣннша же и́ дѣ-
бра́бы и́ всако древо б҃го бѣнѣспвомигѣ и́нлѣ, пове-
лѣнїемѣтъ бж́іимѣтъ. прѣи́деѣтъ бо бѣтъ и́нлєви съ весе-
ліемѣтъ свѣтпомѣтъ сла́вы є́го, с помилова́нїемѣъ и́ прав-
дою на́же ѿ него̀.

(Лисанїє)⁴ пѣщєное (кѣтъ жидѣ) ієремїею (пррїсѣ
вгь вавѣлѣ). написѣ́ же и́ варухѣтъ)⁵.

Гла, ̅.

Трѣхѣтъ ради наже съгрѣшннспте прѣ б҃гѣтъ,
ѿведеѣтєса вгь вавѣлонѣтъ плѣнѣнн (нав-
ходоносоромѣтъ)⁶ црѣмѣтъ вавѣлонскѣомѣтъ. вгь-
шѣше оу́бо вгь вавѣлонѣтъ, бѣдеѣтє пѣлѣ
лѣтпа мно́га (-)⁷ вре́ма до́лго до (се́дми
родѣвѣтъ)⁸. погпом же и́зведе́ъ васѣтъ ѿпѣдѣтъ с мирѣ.
и́ннѣ́ же оу́зрнпѣтъ вгь вавѣлонѣтъ бѣгнѣ сребренн, и́ зла-
пты, [и́ камєннн]⁹, и дрєвѣннн на раменѣ́ носѣ́мы,
кажѣще сптрахѣтъ сптрапамѣ. не оу́бѣннпєса оу́бо да не
и́ бы и́ноплеменннкомѣтъ оу́подобнпєса, и́ сптрахѣтъ

¹(2,3,1) ²(4,3,1,2) ³[A-106' Q-130-239 C' La^{CSV} Arab Olymp.] ⁴(ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΕΡΕΜΙΟΥ επιστολης) ⁵(προς τους
αχθισομενους αιχμαλωτους εις Βαβυλωνα υπο του βασιλεως των Βαβυλωνιων αναγγελια αυτοις καθοτι
επεταγη αυτω υπο του θεου) ⁶(Навбуходоносор) ⁷(και) ⁸(2,1) ⁹[La^{CVL}]

6,4 Пророк Варух 6,25

(пріимепті васть)¹ ѿ нихъ. видѣвшемъ (весь) народъ прѣ и въ слѣдъ ихъ кланяющихся и рцыте оубо въ оумѣ, псебѣ лѣпо ѣ кланяпися вѣко. аг҃лъ бо мои с вами естъ, сеи възыскаетъ душѣ вашихъ. нъзыкѣ бо ихъ испрогаи естъ древодѣлю, пїи же позлащени и посребрени, лжа естъ и не могутъ гл҃ати. и ꙗко дѣцы любивѣ красѣ, въземлюще злато (и) стпворени еъ. вѣнца же златыи² (имѣтъ) на главахъ (своихъ бози)³ и (ѣтъмже)⁴ оукрадаютъ (ѿ нихъ) жр҃тцы (-)⁵ злато и сребро, и себѣ попреблуютъ. даютъ же ѿ него (-)⁶ бл҃дницами, (и) жены нечистыа оукрашаютъ. и егда паки въземлютъ ѿ жѣны, оукрашаютъ (боги свои)⁷ ꙗко чл҃ки ризами (-)⁸. пїи же не избѣдѣтъ ѿ ржа и молїа. одѣютъ же а въ багрянцѣ, опирающе лица и праха ради нже ѿ храма, нже естъ мнози на нихъ. и хорѣговѣ имѣтъ ꙗко чл҃кѣ, (и) ꙗко сѣдїа спранѣ, и стгрѣшаюцаго к немѣ не оубїетъ. имѣтъ же и мечѣ въ десницы и секїрѣ, сѣ же себе ѿ рапи и ѿ разбѣнникѣ не ѿиметъ. ѿ того знаєми сѣтъ ꙗко не сѣтъ бози, не оубѣнпеса ихъ оубо. ꙗкоже бо (и) сѣдѣ чл҃кѣ сткрѣшенѣ не пребѣ быбаетъ, пачы (же) сѣтъ (и) бози ихъ. егда же поставлени бѣдѣтъ въ домѣ, очи ихъ полни сѣтъ праха ѿ ногѣ вѣходашихъ (въ домѣ). и ꙗко комѣ приобидѣвшѣ цр҃к, и опати сѣтъ дѣрцями. (и) ꙗко кѣ гробѣ принесеномѣ мѣр҃вомѣ, храмы ихъ оуптвержаѣ жр҃тцы дѣрми и замки и забѣсами, да не ѿ разбѣннѣ окрадени бѣдѣтъ. свѣтїила жгѣтъ (имѣ)⁹ мнози, ѿ нихъ же не мѣжетъ видѣти ни едї, но ꙗко брѣвна въ домѣ сѣтъ. ер҃цѣ ихъ пѣчатъ чрѣви нже ѿ землѣ, и одѣждѣ и, ониже не чл҃ютъ сего. очрѣнѣло естъ лице ихъ ѿ дыма храмнаго. по телесемъ ихъ и по главѣ паратъ ненеппѣри нѣнїи, (и) ластовицы и птїицы, такоже и копїки (скачѣтъ). ѿ того оубѣстѣ ꙗко не сѣтъ бози, не оубѣнпеса оубо ихъ, злато бо лежѣе (на нї) на красѣ, аще не оцыспїтѣ кпѣ ржа не блеснетса, и егда бо слїаши а не чюши. за всѣхъ цѣнѣ кѣплени сѣтъ, в нихъже нбѣтъ дѣа. без ногѣ на рамихъ нѣсѣ а,

охопить вас, 5 бачачи, як їм поклоняється весь народ попереду і позаду них. Скажіть, отже, в умі: Тобі належиться покланятися, Владико! 6 Бо мій ангел є з вами, він досліджує ваші душі. 7 Адже їхній язик є виструганий митцем, вони ж позолочені і посріблені брехнею ж є і не можуть говорити. 8 І так як для любої дівчини беруть прикраси золоті, і вони є зроблені. Вінці ж мають золоті на своїх головах їхні боги. 9 Тому жерці від них крадуть золото і срібло і собі звивають. Дають же з нього розпусницям, 10 і прикрашують нечистих жінок. І коли знову забирають від жінок, прикрашують своїх богів одежами, як людей. Ці ж не спасаються від іржі і молі. 11 Зодягають же їх в багрянцю, витираючи їм порошок лица, що з храму, якого на них є багато. 12 І мають хоругву, як людина і як суддя країни, який того, що грішить проти нього, не вигубить. 13 Має же і меч у правиці, і сокиру, а сам себе від війни і від розбійників не спасе. 14 З того відомим є, що не є вони богами. Отже, не бійтеся їх. 15 Бо так як і розбитий людський посуд стає непотребом, такими ж є і їхні боги. Коли ж будуть поставлені в домі, 16 їхні очі є повні пороху від ніг тих, що входять до дому. 17 І так як коли хто зневажив царя, і є загороджений дверима, і так як мертвий, принесений до гробу, так жерці скріплюють їхні дома дверима і замками і засувами, щоб не були пограбованими розбійниками. 18 Їм засвічують численні світила, з яких ні одне ж не можуть бачити, 19 але є наче полїна в хаті. Їхнє серце і їхню одїж точать черв'яки, які з землі, вони ж цього не чують. 20 Їхнє лице почорніло від диму храму. 21 По їхніх тілах і по голові літають нічні лилики, і ластівки, і птахи, так само і скачуть коти. 22 З того пізнаєте, що вони не є богами. Отже, не бійтеся їх. 23 Бо золото, що лежить на них для прикраси, не блищатиме, якщо хтось не очистить від іржі. І також, коли їх вилили, вони не відчули. 24 За всяку цїну є куплені, в них же немає духа. 25 Вони без ніг, на раменах їх носять, виказуючи власну нечесність людям, а їхні слуги соромляться задля упадку, якщо ко-

¹(2,1) ²[La^v] ³(των θεων) ⁴(εστιν δε και οτε) ⁵(-απο των θεων αυτων) ⁶(-και ταις επι του τεγους) ⁷(τε αυτους) ⁸(-θεους αργυρους και χρυσους και ξυλιους) ⁹(και)

6,25 Пророк Варух 6,45

лись впадуть на землю, і не можуть самі встати. 26 І якщо хтось їх поставити просто, не можуть поворохнутися; і якщо нахилияться, не можуть випростуватися. Але їм кладуть дари, так як мертвим. 27 Їхні ж жертви забирають негідні жерці. Так само ж і їхні жінки варять з них, не дають ані одному бідному ні немічному. До їхніх жертв доторкаються нечисті і кровоточиві жінки. 28 Отже, знаючи з цього, що вони не є богами, не бійтеся їх. 29 Бо як можуть назватися богами? Адже жінки служать срібним, і золотим, і дерев'яним богам. 30 І в їхніх храмах сидять жерці, маючи роздерту одіж і оголені голови і борода, яких голови є непокріті. 31 Говорять же кричачи перед своїми богами, так як дехто на тризні мерця. 32 Жерці, забравши з їхньої одіжі, зодягають своїх жінок і дітей. 33 І якщо від когось зло, або добро потерплять, не зможуть віддати. Ані не можуть царів поставити ні забрати. 34 Так само ж ні багатство дати ні зло. Якщо хтось їм, щось обіцявши, не дасть, не домагатимуться. 35 Не спасуть чоловіка від смерті ані не визволять малого від сильного. 36 Сліпого чоловіка до зрячого не повернуть, не допоможуть чоловікові в біді. 37 Вдову не помилують, і сироті не зроблять добро. 38 Їхні дерев'яні, і камінні, і позолочені, і посріблені боги є подібними до каміння з гори. Ті, що їм служать, завстидаються. 39 Як, отже, можна вважати чи називати їх богами? 40 Ще ж і самі ті халдеї їх не почитають. Коли вони побачать німого, що не може говорити, приносять його до Вила, до якого моляться, щоб заговорив, як до спроможного чути. 41 А не може, вони, зрозумівши, лишають їх, бо розуму не мають. 42 Жінки ж оперезані шнурками сидять на дорогах, палять полову. 43 І коли якась з них, притягнена кимось з проходячих, буде з ним – ганьбить ближню, бо не удостоїлася того, що вона, ані не був розірваний її шнурок. 44 Все, що в них стається, є брехнею. Як, отже, можна вважати чи називати їх богами? 45 Вони є зроблені теслями і золотарями. Нічим іншим не стають,

їм владі своє нечеснїє чїлкомїгь. О срамлааю же сѧ (-)¹ служащїем їмїгь (падєніа) ради, єгда когда падѹтсѧ на землю, ѡ не мо҃х самїи встѣпїти. ѡ аще кптїо постѣвїи а̀ просѣты не мо҃хпїтє постѹпїтїи, ѡ аще преклѡнїтсѧ не мо҃х ѡсправїтїи себе. ѡ ѡако мртѣвѣцѣмїгь дары їмїгь полагаюпїтє. прѣбы же ѡх҃гь (недостѣпнїи)² жртѣцы вѣзємаю. пѣакожде же ѡ жєны ѡх҃гь³ варѣпїтє ѡ нїх҃гь, нї єдїномѹ же о҃убо҃гѹ нї нємоцнѹ подаюпїтє. прѣбах҃гь ѡх҃гь нечїстїтѣ ѡ кровогпоки жєны прїкасѣюпїсѧ. разѹмѣвше о҃убо ѡ сєго ѡако не сѹтє бѡси, не бѡитсѧ ѡ. ѡкѹдѹ бѡ прозовѹтсѧ бѡси, ѡако жєны служѣпїтє богомїгь сребренымїгь ѡ злѣпымїгь, ѡ дрєванымїгь. ѡ вѣгь храмїє ѡх҃гь жртѣцы сѣдѣюпїтє, їмѹцѣ рїзы распѣрзѣны, ѡ главы ѡ брѣды о҃голенї, ѡх҃гь главы непокровєны сѹтє. рєкѹтї же вѣгпїюцѣ прѣ богї своїмїи ѡако нѣцѹи на вєчєрї мртѣвѣѹ ѡ рїзѣ ѡх҃гь вѣзємаюцѣ жртѣцы, о҃дѣбюпїтє жєны своѧ ѡ дѣтїи. ѡ аще ѡ кого сѧло постѣражѹпїтє ѡлї добрѡ, не мо҃хпїтє ѡдѣтїи. нї црѧ мо҃хпїтє постѣвїтїи нї о҃уаїтїи. пѣакожде же нї богѣстѣва нїже (сѧ)⁴ вѣзѣдѣтїи. аще кптїо їмїгь чптїо о҃бѣцѣвѣтє не ѡдѣстѣ, не вѣспрѡсѣпїтє ѡ смртїи чїако не ѡзбѣвѣпїтє, нї мєнша ѡ кртѣпка не ѡнїмѹпїтє. чїако слѣпа ктѣ вїдѣнїю не навѣрѣпїтє, вѣгь нѹжї чїако҃ не помѡгѹпїтє. вѣдовы не помїлѹюпїтє, ѡ сирѡтїтѣ добра не сѣгпѣвѡрѣпїтє. (подѡбнї сѹтє камєнїю гѡрномѹ бѡси ѡ, дрєванїи, ѡ камєнїи)⁵, ѡ позлѣцєнїи, ѡ посребрєнїи: служащїем їмїгь посрамїсѧ: кѣако о҃убо мнѣтїи, ѡлї прозѣвѣпїи а̀ бѡгы. кптїомѹ же ѡ самїи птїи халдѣїи не чптѹпїтє ѡх҃гь. ѡже єгда о҃зрѣпїтє нѣма не мо҃хца глѣпїи, прїнесѹтї єго кѣ вєлю, (ємѹже) молапїсѧ, да глєпїтє, ѡако ѡ снѣлѹ сѹцѹ почїюпїи ѡ не мо҃х, птїи разѹмѣвше о҃стѣвѣпїтє ѡх҃гь, чѹвєстѣва бѡ не їмѹтї. жєны же прѣпїнаюцѣ о҃҃жа, на распѣтїїѡх҃гь сѣдѣпїтї, кадѹцѣ о҃прѣбѣтѣ. (ѡ) єгда (-)⁶ копѡраѧ ѡ нїх҃гь пѡвлєчєна ѡ нѣбїкоєго мнїмохѡда, бѹдєпїтє с нї. блїжнїю о҃карѣсѣтї, ѡако нѣсѣтє спѡдобнїласѧ ѡако (-)⁷ птїа, нї о҃҃же єа прѣпїтѣгнѹлѡсѧ єсѣтє. вєсє бѣвѣѣмѡє в нїх҃гь ѡжа єсѣтє. Кѣако о҃убо мнѣтїи ѡлї прозѣвѣпїи а̀ бѡгї сѹцѣа. дрєводѣлѣмїи ѡ злѣпѣрїи

¹(-καί) ²(αποδομεινοι) ³[A-106 L' 91 147 233 Syh^{ms} verss.] ⁴(χαλκοι) ⁵(τοις απο του ορους λιθοις ωμοιωμενοι εισι) ⁶(-δε) ⁷(καί)

створенні їх. нічого не бачуючи, ні їже хотіли хіптіти до буденні. і тіи ніже а творили, не будили до довбчии. како ли хотіли створенні іми бїти божи. оставиши бо (по себї) їжу, і оукорізили попоміг будущимі. ігда бо придепте на нї рапи, і злаа. свѣщаваіюпте кте себї жерци гдѣ са сткрийо с нїми. како оубо нїбстте чїпті, како не сїпте божи. не їзбавляіюпте бо себе ў рапи, ни ў зла, дравїни сїце (і камаїни) і позлащєни і посребрени, познїюпса попоміг (спранамг вѣтє како їжа сїпте)¹. і цїремг ївни будї како не сїпте божи, но дїбло рїкє чїчє. і нїбстте ни єдиног дїбла бїїа в нї. кома нїбстте рїзїмно, како не сїпте божи. цїю (-)² спранїкє не стпротївїа. ни дожда чїкоміг не подаіюпте. ни прїа не рїзїдапте, і не їзбавїа ў обїды (спранї). нємоцїни сїце каїкоже вїанї мєжї нїоміг і землєю. і ігда падепте огнь на храмг богівг дравїнї, (і каменїхг), і позлащєнїхг, і посребренїхг, жерци їхг пробїгнїпте і оуцєлїюпте, а они како слїмена посреди стгорїпте. цїю же і рапнимг не спїнїпте пропївї. како бо мнїпті ілі прозївапті како божи сїпте. іні ў разбїнїкг іні ў пїптіи їзбавїпте себе, божи дравїни, [і каменї]³, і посребрени, і позлащєни, їхже стдолївїше, і вїзємїше зїпті і сребро і рїзї (їхг)⁴ ўїдїпте. і самї себї не помогїпте. ітїмже оїне єгте бїпті цїремг, іже ївлїє своє мїжєстїво. ілі сїсї вг домг попребєг, їмже похвалїпса владїи їмг, неглї їжї божи. ілі дверї в домг снабдїваіюца єже в нєї, неглї їжї божи. і дравїнг стпїпте вг цїрїтї домг, неглї їжї божи. сїїце бо і мїцє і звїзды свїтїли сїце, і пїцїаєми на попребє, бїгопслїшївї сїпте. пїаїкожеже і молїа ігда просвїтїа са бїговїни сїпте. пїжде же и вїтїрг в сїи спранг вїтїпте. і облакї ігда са повелїпте ў бїа іпті на всю вселєнїю, сїкїчїваїю повелєнїє: огнь же пїцїєнг ствїїше ієказїпті (пїстїїна)⁵ і дїбрївї, створїпте повелєнїє. сїи же іні обїзї іні сїлами і оуподоблєні сїпте. ітїмже іні мнїпті іні прозївапті і бо сїцї іні сїлаомг їмг сїцїє іні прїа рїсїдїпті, іні добїа створїпті чїкоміг ра-

будуть тим, що бажають митці. 46 І вони, що їх роблять, не будуть довговічними. Як же може ними створене бути богами? 47 Адже вони залишили по собі брехню і погорду тим, що будуть пізніше. 48 Бо коли прийде на них війна і зло, між собою жерці радяться де з ними сховаться. 49 Як, отже, не можна збагнути, що вони не є богами? Адже вони не спасають себе від війни ані від зла. 50 Оскільки вони є дерев'яними, і камінними, і позолоченими, і посрібленими, пізнають з цього всі країни, що це брехня. І царям явним стане, що вони не є богами, але ділами людських рук, і немає ні одного божого діла в них. 51 Кому не є відомим, що вони не є богами? 52 Чужому цареві вони не протиставляться, ані не дають людям дощ, 53 ані не розсудять суд, і не спасуть країни від образи. Вони немічні як ворони між небом і землею. 54 І коли впаде вогонь на храм дерев'яних, і кам'яних, і позолочених, і посріблених богів – їхні жерці втечуть і спасуться, а вони всередині згорять, так як поліна. 55 Цареві ж і воякам вони не протиставлятимуться. 56 Адже як можна вважати, або називати їх богами? 57 Ані не спасуть себе від розбійників ні від злодіїв дерев'яні, і кам'яні, і посріблені, і позолочені боги, а ті, перемігши і взявши золото і срібло і їхню одіж, відходять. І вони самі собі не допоможуть. 58 Тому краще є бути царем, який виказує свою мужність, чи посудом потрібним в хаті, яким похвалиться його власник, ніж фальшивими богами; або дверима в домі, що оберігають тих, що в ньому, ніж фальшивими богами; і дерев'яним стовпом у царському домі, ніж фальшивими богами. 59 Адже сонце, і місяць, і звізди, будучи ясними і посланими на потребу, є послухні. 60 Так само ж і блискавки, коли блиснуть, є гарними. Так же і вітер дме в цій країні. 61 І коли наказано буде Богом хмарам піти на всю вселенну, вони виконують наказане. А вогонь, посланий згори винищити пустині і ліси, вчинить наказане. 62 Ці ж ані видом, ані силою не є подібні до них. 63 Тому не можна ані вважати, ані називати їх богами, ні сильними суд судити чи добро робити людям. 64 Зрозумівши, отже, що

¹(3-5,1,2) ²(-γαρ) ³[La V] ⁴(του περικειμενου αυτοις) ⁵(ορη)

6,64 Пророк Варух 6,72

вони не є богами, не бійтеся їх. 65 Бо вони ані не прокленуть царів, ані не поблагословлять, 66 ні не покажуть знаки на небесах в країнах, ні не засяють як сонце, ні не засвітять як місяць. 67 Кращим від них є звір, який може в бігу до сховки собі допомгти. 68 Отже, жодним способом не є нам явним, що вони є богами. Тому не бійтеся їх. 69 Бо так як в городі страшак нічого не стереже, так і їхні дерев'яні, і кам'яні, і посріблені, і позолочені боги. 70 З тієї ж причини і є хабазом, що в городі, на який сідає всякий птах. Так само ж і до мертвого, покинутого в темряві, подібними є їхні дерев'яні, і позолочені, і посріблені боги. 71 Від багряниці, в яку вони зодягнені, і від мarmору, що на них плісняє, пізнаєте, що вони не є богами. Бо вкінці вони будуть з'їджені черв'яками і будуть на ганьбу в країні. 72 Кращою є праведна людина, що не має ідолів, бо буде далекою від ганьби.

Кінець Книги Пророка Варуха.
Має в собі 6 глав.

з'явивше оубо наіко не с'упть б'ози, не б'оипеса ії.
ніи цр'ь бо не прокленіу ніи бл'в'а. знаменіа [на н'бси
ніи вг' стпраніа]¹ не покажію. ніи (просв'тп'аеса наіко
сл'іце)², ніи о'св'тп'а' наіко м'ць. св'трь о'унее ії єспть,
ііже м'ожє вг' б'іт' б' зав'тп'р'іе себе пользоваіппн. ніи
єдіною же виною єспть на' м'в'т' наіко с'упть б'ози.
п'т'б'мже не б'оипеса ії: ііко бо во о'воци п'уділо
ничесоже снабд'і, п'аікоже і б'ози ії с'упть, др'ев'анні
[іі ка'манні]³, іі посребр'єні, іі позлац'єні: по п'оіи же
внп'т' іі х'в'р'а ііже во о'гр'а, на н'еже в'ла ііп'ніца
с'т'даію: ііаікоже же іі м'р'п'в'ьц'у повр'єжен'у во п'т'м'т',
подобні с'упть б'ози іі др'ев'аніи позлац'єні іі посре-
бр'єні. іі багр'анніца (в н'юже о'д'т'анні), іі іі м'ра-
м'ора ііже на н'ї п'л'т'сн'ів'т'є, познаіп'те (а) наіко не
єу б'ози. ііи бо посл'б'дн' іізн'аденн' б'уд'у (іі ч'єр'в'т'
іі б'уд'у во о'укорізн'у вг' стпран'т'. о'уніи (-)⁴ є ч'ік'т'
правд'іє не іімыіи к'умір'ь б'уд'є бо далече іі
о'укорізн'ы.

Копіє прр'ік'у варух'у
ііма в себ'т' гла б'.

¹[A-106 Arab] ²(2,3,1) ³[534] ⁴(-ovv)